

# સમુદ્રની પટકથા

ગુજરાતી ભાષાના વાંચકો માટે એક અલગ પહેલ....સમુદ્રના વિવિધ જીવોની જીવન શૈલીનાં વર્ણનનો કંઈક અલગ અંદાજ

## ભાગ ૨૧ : "છેલ્લું ડોકિયું"

એક પ્રસિદ્ધ ડિઝની કાર્ટૂન ફિલ્મ "Piper" જેમાં સમુદ્ર કિનારે રહેતું એક Sandpiper પક્ષી જેને ગુજરાતીમાં નાની તુતવારી નામથી ઓળખાવે, તે પક્ષી તેના બચ્ચાને સમુદ્ર કિનારે રેતીમાંથી છીપ પકડવાનું શીખવે. જેમાં તે બચ્ચું ભૂલથી સમુદ્રનાં પાણીમાં ગરકાવ થઈ જાય અને પાણીમાં આંખ ખોલીને જુવે તો સમુદ્રનાં પાણીમાં ગરકાવ રેતીમાં રહેલી તમામ છીપો તેટલા સમય માટે રેતીની બહાર આવે. અને જેવું સમુદ્રનું પાણી વસરે કે તમામ છીપ ફરી રેતીમાં ગાયબ થઈ જાય. જે જોયા બાદ પક્ષીના બચ્ચાને જાણે દિવ્યદ્રષ્ટિ મળી હોય તેમ રેતીમાં છુપાયેલી તમામ છીપોને તે શોધી પોતાની માં ને ખુશ કરે. એવી જ કઈ છીપોની શોધમાં ઘણા સમયથી સમુદ્ર કિનારાઓ પર હું ફરતો. જે છીપો અંતે મને નવસારી જિલ્લાનાં ઓંજલ સમુદ્ર કિનારે જોવા મળી.



પહેલી નજરે સમુદ્ર કિનારો જાણે રેતી સિવાય ખાલીખમ હતો. પરંતુ રેતીમાં કરચલાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલ દરની આસપાસ કેટલીક જગ્યાએ નાની સફેદ / પીળા રંગની મૃત છીપો મળી. વિશ્વાસ થયો કે શોધ સફળ થશે. સમુદ્રનાં પાણી નજીક જતા દ્રશ્ય આંખો સામે હતું. જેમ સમુદ્રનાં પાણી આગળ આવે કે ખુબ મોતી સંખ્યામાં રેતીમાંથી નાની છીપો બહાર આવે અને સમુદ્રનાં પાણીનાં વેગ સાથે વહે. અને જેવા સમુદ્રનાં પાણી અંદર જતા રહે કે ફરી તમામ છીપો પણ જ્યાં રેતીમાં અટકે ત્યાં જ રેતીની અંદર ગરકાવ થઈ જાય. સમુદ્રી



મોજાના પાણીની અવર-જવર સાથે છીપ પણ રેતીની અંદર બહાર થઈ કઈ અલગ જ આભા ઉભી કરે. જાણે સમુદ્રનાં પાણીમાં હજારોની સંખ્યામાં જુગનું ચમકતા હોય. ખરેખર એક અદભૂત નજારો, વળી આ છીપનાં શિકાર માટે આસપાસ કરચલાઓ અને વેડર્સની શ્રેણીનાં પક્ષીઓ ઓતો ખરા જ.

Bivalva વર્ગમાં આવતી એ છીપનું નામ "Donax Incarnatus" આકારે ત્રિકોણ સેન્ડવીચ જેવી ૧૫ થી ૧૯ મી.મી. સાઈઝની, સફેદ, પીળા, ગુલાબી કે જાંબલી જેવા આકર્ષક રંગ, હિંદ-પ્રશાંત મહાસાગરનાં રેતાળ સમુદ્રી કિનારા પર સામાન્યરીતે જોવા મળે. તેનો મહત્તમ સમય રેતીની અંદર છુપાઈને નીકળે, પરંતુ સમુદ્રનાં પાણી જ્યારે રેતીનાં ઉપર આવે કે તુરંત આ જીવ સક્રિય થઈ અંદર-બહારનો ખેલ શરૂ કરે અને સમુદ્રનાં પાણી સાથે તાલમેલ રાખી રેતીમાંથી ડોકિયું કરે અને સમુદ્રનાં પાણીમાંથી ખોરાક શોધી જીવનચક્ર આગળ વધારે. ૧ સ્કે.મીટર જેટલી જગ્યામાં અંદાજિત ૨૫૦ જેટલા આ છીપ એક સાથે હોય શકે. એટલે સમુદ્ર કિનારા પર એક નાના હિસ્સામાં લાખોની સંખ્યામાં હોય ! આ છીપનો શિકાર કરવા તે સમયે કરચલાઓ.



જ્યારે આ બન્નેનો શિકાર કરવા વેડર્સ શ્રેણીનાં ઘણા પક્ષીઓ તે સમયે સક્રિય હોય. સમુદ્રમાં ભરતી અને ઓટનાં આ સમયગાળા દરમિયાન જાણે પ્રકૃતિની ખોરાક શુર્ખલાનું જીવંત પ્રસારણ થતું હોય ! સમુદ્રનાં પાણી જેવા રેતીને સ્પર્શે કે તુરંત આ છીપ સક્રિય થઈ રેતી બહાર ડોકિયું કરે. પણ એને ક્યા ખબર છે ? કે કિનારે ઉભેલા શિકારીઓનો ખોરાક બનશે એવું આ એનું "છેલ્લું ડોકિયું" તો નથી ને...!

<https://youtu.be/vqAn0bur-1M>

<https://conchology.co.in>

[www.facebook.com/conchology.co.in](http://www.facebook.com/conchology.co.in)

- મેહુલ& હિરલ

તા. ૨૮/૦૪/૨૦૨૨